

23/24 februarie 1751 Mehadia - 6 ianuarie 1833 Mehadia

S-a născut în localitatea Mehadia - astăzi județul Caraș Severin - ca fiu al preotului Athanasie Stoica și al Varvarei. Tatăl său era din Hațeg refugiindu-se în Banat pentru refuzul de a trece la catolicism, metodă folosită în masă de regimul austro-ungar. Nicolae a început școala primară la vârsta de șase ani la Mehadia cu învățători care predau în limba română. Povestește că primele cunoștințe acumulate de la acei dascăli în acea vreme "toți slovenește învăța, că de rumânie încă nimica pre aicea nu să știa".

Părinții săi dorind de a-l face preot - neplăcut impresionat de ignoranța preoților români, unii dintre ei chiar analfabeți - îl trimite la școala sârbească, în anul 1763, din Timișoara. După anul 1763 se înscrie la școala germană din Mehadia, primind o educație aleasă așa cum doreau părinții lui. În anul 1773 cu ocazia vizitei lui Iosif al II-lea în Banat, sosit pentru a-și cunoaște supușii, dar și spre a securiza granițele, Nicolae de Hațeg îi va servi acestuia ca interpret. Este numit învățător în satul Corni (Cornea) în anul 1777, ca apoi să fie hirotonisit ca diacon. În vara lui 1778, ca preot, îi determină pe lotrii (haiduci) să părăsească viața din pădure, pentru pricini pe care autoritățile de

*Independența
prin Cultură*

atunci au trebuit să găsească soluții.

A participat la târnosirea unor biserici: Cornea (1779), Mehadia (1780), Dalboșeț (1782). Unul dintre evenimentele care l-au marcat profund l-a reprezentat participarea la războiul austro-turc (1788-1791) atât în calitate de preot dar și de talmaci. A văzut grozăvii de nedescris, în special ravagiile pe care le-au făcut holera și tifosul atât în rândul soldaților cât și a civililor. În anul 1792 este numit director al școlilor naționale neunite, române și sârbe, de pe întreg regimentul valaho-ilir, care atunci număra 110 sate; ulterior este numit de către consistoriul din Vîrșeț, protopop la Mehadia. Cum majoritatea localităților erau pustiite de războaie, depopulate, bisericile abandonate, începe o prodigioasă muncă de reabilitare și de așezare a vieții, în special a celei creștinești, pe făgașul ei normal.

Din inițiativa lui între 1808-1810 se edifică la Mehadia o nouă școală, paralel cu aducerea de dascăli de calitate dar și de materiale de studiu precum lucrarea lui Petru Maior "Istoria pentru începutul românilor în Dachia". A fost și un neobosit colecționar de antichități din zona Banatului, numismatică, felurite artefacte; iar prin micul muzeu creat a reprezentat încă un moment de agregare a culturii autentice românești în acea parte de țară.

Colecțiile sale ulterior s-au răzlețit: au ajuns în Muzeele din Viena și Pesta, altele au fost încastrate în construcțiile din localitate ori donate către alte așezăminte culturale din Pesta ori Carlovăț. Biblioteca sa personală număra în anul 1821, 137 de titluri (263 de volume) în limbile italiană, franceză, sârbă, germană, latină etc.

Nicolae Stoica și soția sa Natalia au avut 14 copii - mulți au murit de copii, de variolă ori pojar. Cei rămași în viață - băieții au urmat studii clericale iar fetele s-au căsătorit cu personalități românești în general cu stare materială îndestulătoare. Scrierile sale au avut în principal ca sursă evident zona religioasă. Protopopul Nicolae Stoica de Hațeg a trecut la veșnicie în data de 6 ianuarie 1833 în localitatea Mehadia cu puțin timp înainte de a împlini vârsta de 82 de ani. În anul 2010 s-a descoperit locul de odihnă veșnică al acestui cronicar, iar în urma inventarului făcut s-au găsit o cruce, părți din veșmintele preoțești, o monedă emisă în anul 1812, toate la un loc găsite în cripta de lângă altarul bisericii. Catehismul mic, a reprezentat un manual aprobat în anul 1774 la Sinodul din Carlovăț, textul fiind tipărit la Viena, în 1777 în ediție trilingvă: sârbă, română și germană. Cartea de mână a dascălilor - s-a tipărit la Viena, fiind necesară pentru instruirea dascălilor din școlile românești. Cântece, reprezintă o culegere de colinde și poezii cu caracter religios.

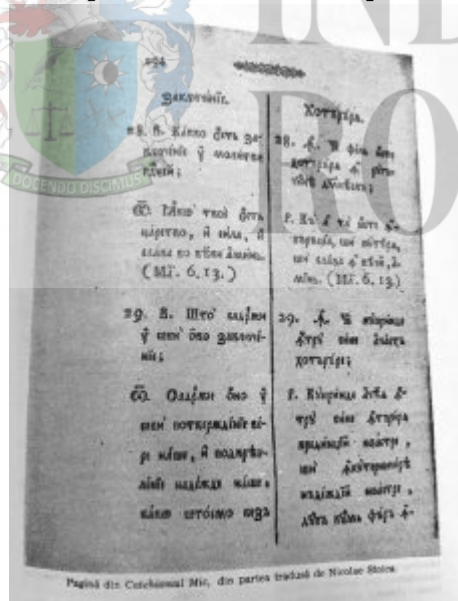

Scurta istorie a Banatului - apare în anul 1815 având ca temă istoria acestei provincii din timpuri străvechi și până la data redactării ei. Sârbii în Banat, este o lucrare neterminată deoarece și atunci existau linii ambigue de demarcație, ca și acum, între diferitele etnii conlocuitoare, pe care vârfurile politico-ecclesiastice le voiau strict delimitate. În realitate ele conviețuiau într-o strânsă fraternitate, trecând în derizoriu diferendele provocate de

diverși capi - laici ori ecumenici. În această speță la solicitarea episcopului Vârșetului și Caransebeșului, Petru Ioanovici Vidave, îi răspunde Nicolae Stoica într-o epistolă că sârbii și românii plecați din Banat în Slovenia, unde au constituit o regiune întreagă care poartă numele de Valahia Mică.

Faptele lui Hercule, este o adaptare a legendelor grecești despre acest erou al lor făcute pentru studiul elevilor. Viața lui Alexandru cel Mare, este o traducere dar și o sinteză a scrierilor lui Curtius adresată școlarilor români; este redactată în anul 1825. Scurtă cronică a războiului din 1788-1791, a fost publicată de Nicolae Iorga în anul 1940 după un manuscris aflat la biserica Corni. Cronică Banatului, este cartea de căpătâi a acestui magnific cronicar pe care a conceput-o între anii 1826-1827.

Cronică Mehadiiei și a Băilor Herculane, a fost redactată în limba germană în anul 1829: cuprinde nouă secțiuni pe distanța a 106 pagini, reprezentând de fapt (pentru exteriori care nu cunoșteau acea zonă plină de istorie) o succesiune de povestiri, cu o numerotare adecvată, spre înțelegerea structurii economice, militare și sociale din acea parte a imperiului, prea puțin cunoscută. Povești moșăști, școlarilor românești, a apărut în vara anului 1830 cuprinzând povești, pamflete, poezii, elemente de etnografie și folclor românesc din regiunea Mehadiiei. Din toată această listare a scriiturilor lui răzbate ideea că autorul prezintă în termeni cât se poate de academici pentru acea vreme, sursele documentare, izvoarele istorice, toate menite spre a educa tineretul român din acea zonă. De departe cea mai cunoscută și în egală măsură de-o valoare istorică și documentară deosebită o reprezintă Cronică Banatului, scrisă între 31 decembrie 1825 și noiembrie 1827. Au existat mai multe variante ale acestei capodopere funcție de sursele documentare pe care le-a avut în timpul întocmirii ei. Scopul acestei lucrări a fost în primul rând unul educativ.

*Independența
prin Cultură*

“Eu vă poftesc... a ceti, bine a învăța și și a ști cum să cade lui Dumnezeu, cum împăratul, monahul nostru și subdregătoriile noastre a sluji, cum părinții lor, învățătorilor a fi și cum cătră tot omul din lume a ne arăta”, preciza în introducerea acestei lucrări. Inițial această lucrare cum singur o spune își propunea să abordeze doar unele evenimente bănățene contemporane la care a participat în mod nemijlocit. Un rol important în orientarea acestei istorii l-a avut Gheorghe Șincai care luase cunoștință din Calendarele de la Buda în care erau redată cronologic o serie întreagă de evenimente începând cu istoria Bizanțului și chiar mai înainte. Pe lângă valoare istorică incontestabilă are în egală măsură și o valoare literară în special prin limba de comunicare pe care a folosit-o foarte apropiată de cea română. Nu trebuie omis faptul că această Cronică a Banatului a fost folosită în lucrările unor istorici precum: Dan Berindei, Bujor Surdu, I. D. Suciu, Ștefan Ștefănescu ș.a.

INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*